

ANALIZA LOKALNE OMLADINSKE POLITIKE U GRADU ČAČKU

Ovaj materijal objavljen je uz finansijsku podršku Evropske unije. Za njenu sadržinu odgovorno je isključivo Udruženje građana Erudita i ona nipošto ne održava stavove Evropske unije.

ANALIZA LOKALNE OMLADINSKE POLITIKE U GRADU ČAČKU

Izdavač:
Udruženje građana Erudita

Za izdavača:
David Šujdović

Autor:
Boris Kaličanin

Saradnici:
Aleksa Prelić
David Šujdović

Dizajn:
Anđela Danilović

Ovaj materijal objavljen je uz finansijsku podršku Evropske unije. Za njenu sadržinu odgovorno je isključivo Udruženje građana Erudita i ona nipošto ne održava stavove Evropske unije.

Čačak
2024

S A D R Ź A J

UVOD	4
KANCELARIJA ZA MLADE	5
STRATEGIJA ZA MLADE	9
SAVET ZA MLADE	10
OMLADINSKI KLUB	11
FINANSIRANJE OMLADINSKE POLITIKE	14
FINANSIRANJE UDRUŽENJA KROZ JAVNI KONKURS	16
ZAKLJUČAK	21
REFERENCE	22

U V O D

Ova analiza nastala je kao rezultat projekta “Institucije po meri mladih” koji sprovodi Udruženje građana Erudita uz podršku EU Resurs centra za civilno društvo u Srbiji koji podržava Delegacije Evropske unije.

Kao udruženje mladih, Smatrali smo da je neophodno izvršiti detaljnu analizu lokalne omladinske politike u Čačku, obuhvatajući sva tela koja omogućavaju postojanje omladinske politike na lokalnom nivou, načine na koji ova tela funkcionišu i kako se omladinska politika finansira u gradu Čačku. Prema istraživanju Krovne organizacije mladih Srbije o lokalnoj omladinskoj politici iz 2021. godine, grad Čačak je bio jedna od šest jedinica lokalne samouprave koja poseduje svih šest instrumenata omladinske politike. Iz našeg dosadašnjeg istraživačkog iskustva, primetno je da širom Srbije u lokalnim samoupravama formalno postoje brojni instrumenti omladinske politike, ali da su neretko oni nefunkcionalni, odnosno da “samo postoje na papiru”. Upravo zato smo se odlučili da uradimo detaljnu analizu lokalne omladinske politike u Čačku. Cilj istraživanja je bio da bliže pojasni načine funkcionisanja ovih tela, otkrije nedostatke u njihovom radu i kroz poseban plan javnog zagovaranja Udruženja građana Erudita, formuliše predloge za njihovo unapređenje. U okviru našeg istraživanja analizirali smo rad i funkcionisanje Kancelarije za mlade, gradskog većnika za mlade, Omladinskog kluba i Saveta za mlade, kao i finansiranje omladinske politike i strateške dokumente u oblasti omladinske politike.

Istraživanje kao referentnu tačku koristi Minimum standarda za učešće mladih u procesima donošenja odluka u lokalnim zajednicama² koje je formulisao KOMS. Podatke koje navodimo u istraživanju smo tražili putem zahteva za informacije od javnog značaja od organa grada, a isti su dostavljeni u pravovremenom zakonskom okviru. Preostale informacije su bile dostupne na zvaničnim sajtovima organa grada ili na profilima društvenih mreža Kancelarije za mlade grada Čačka, kao i lokalnih udruženja građana. Preko društvenih mreža smo mogli da odredimo broj organizovanih aktivnosti, kao i njihovu prirodu i time aktivnosti omladinskih tela uvedemo u širi kontekst. Koristeći ove informacije smo uspeli da procenimo u kojoj meri su razvijeni instrumenti lokalne omladinske politike u gradu Čačku što će nam biti od velike koristi za izradu plana zagovaranja s preporukama za unapređenje lokalne omladinske politike u našem gradu.

¹ Stojanović, Boban. (2021). Lokalna omladinska politika u Republici Srbiji. <https://koms.rs/wp-content/uploads/2021/08/Lokalna-omladinska-politika-u-RS-FINAL-1.pdf> (pristupljeno 1.6.2024).

² Maletin, Nenad i Stojanović, Boban. (2017). Minimum standarda za učešće mladih u procesima donošenja odluka u lokalnim zajednicama. <https://koms.rs/wp-content/uploads/2017/09/Minimum-standarda.pdf> (pristupljeno 1.6.2024).

KANCELARIJA ZA MLADE

Prema svojim statutima, jedinice lokalne samouprave, njihova tela i organi su u obavezi da vode lokalnu brigu o mladima, ali i garantuju sprovođenje strateškim dokumenata u oblasti omladinske politike i zagovaraju za najvažnija pitanja i probleme mladih na mestima gde se donose odluke, te je zato neophodno da u lokalnoj zajednici postoje i funkcionišu:

- Kancelarija za mlade,
- Član Veća opštine/grada zadužen za mlade

Kancelarija za mlade (KZM) je u ovom smislu glavno telo za uključivanje mladih u bilo kakve vrste organizovanja koje bi za rezultat trebalo da dovedu do jačanja želje za participacijom i donošenjem odluka, pogotovo na lokalnom nivou na kome KZM deluje. Kako se navodi na sajtu Kancelarije za mlade grada Čačka, "osnovni motiv osnivanja KZM u našem gradu je stvaranje uslova za kvalitetniji život mladih, poboljšanje njihovog položaja i omogućavanje njihovog aktivnog učešća u donošenju odluka, posebno onih koji direktno ili indirektno utiču na njihov život."

U daljem tekstu bavićemo se analizom rada KZM u ostvarivanju gorenavedenih motiva njenog osnivanja, aktivnostima KZM i njihovom prirodom. U ostvarivanju ovih aktivnosti kroz rad KZM učestvuju koordinator/ka KZM i mladi volonteri. Radno mesto koordinator/ke nije sistematizovano i dalje nije sistemaziovano u gradskoj upravi.

KZM takođe nije zaseban organ već funkcioniše u okviru gradsku uprave za ekonomski razvoj. Koordinator/ka KZM je radno angažovano lice na osnovu ugovora i ima pomoć i logističku podršku od strane volontera. U okviru projekta „Čačanska rodna” formiran je Volonterski servis u okviru Kancelarije za mlade na koji je prijavljeno oko 100 mladih, ali gradska uprava nema precizan podatak o broju aktivnih volontera.

Prema sajtu KZM (<https://kzm.cacak.rs/>), ovo telo zajedno sa volonterima organizuje tribine, radionice i projekte (događaje) koje nastoje da pruže:

- Afirmaciju mladih i njihovo uključivanje u društvo;
- Edukaciju mladih po različitim pitanjima;
- Podršku inicijativama, predlozima i projektima mladih;
- Promovisanje značaja volonterskog rada ;
- Pomoć mladima u njihovom profesionalnom okruženju;
- Uključivanje mladih u kulturni, sportski i društveni život grada Čačka;
Poboljšanje standarda mladih;
- Podršku aktivnoj saradnji lokalne zajednice, škola, fakulteta, udruženja, kao i sportskih i omladinskih organizacija i klubova.

Radi ostvarivanja ovih ciljeva, KZM je u 2022. i 2023. godini organizovala, posredno ili neposredno, 43 događaja³. Ovaj podatak je rezultat pregleda društvenih mreža Kancelarije za mlade grada Čačka, pa je ostavljena mogućnost da nekoliko događaja nije pokriveno. Sve događaje smo kategorisali u sedam tematskih celina:

Kultura	5	11,6%
Događaji humanitarnog karaktera	6	14%
Ekologija	2	4,6%
Radionice edukativnog karaktera/tribine	13	30,2%
Zapošljivost mladih i preduzetništvo	3	7%
Sport	10	23,2%
Socijalizacija mladih	4	9,3%

³ Izvor: Društvene mreže Kancelarije za mlade Čačak (Facebook i Instagram)

Pod ova 43 događaja, svega 15 je organizovano u 2023. godini, što je veliki pad u odnosu na 2022. godinu kada je organizovano 28 događaja. Radi lakše kategorizacije, pod kategoriju socijalizacija mladih smo stavili 'razne' aktivnosti poput plesova, igranja društvenih igara i putovanja/izleta. Iz navedenog se može zaključiti da KZM ispunjava većinu proklamovanih ciljeva, osim poboljšavanja standarda mladih, što je teško proceniti zbog neodređenosti same kategorije. Takođe, iako je zapošljivost jedan od najvećih problema sa kojima se mladi suočavaju, ta kategorija je zauzela samo 7% ukupnih aktivnosti KZM.

U analiziranom periodu, KZM je organizaciju događaja najčešće obavljala u saradnji sa drugim organizacijama, uglavnom gradom Čačkom, i to na 23 događaja (53,5%).

Samostalna organizacija	6	13,9%
Samostalno uz podršku lokalnih aktera	11	25,6%
U saradnji sa drugim organizacijama	23	53,5%
Pružanje podrške volonterima na projektima drugih organizacija	3	7%

gradski većnik za mlade je diplomirani ekonomista Đorđe Pejak. Po navodima KZM, on obavlja ovu funkciju nešto duže od 12 meseci. Pejak je biran za najboljeg sportistu grada Čačka, a iz gradske uprave navode da se u ovih 12 meseci bavio obezbeđivanjem uslova za aktivno i kvalitetno provođenje slobodnog vremena mladih, kao i negovanjem zdravih i bezbednijih stilova života. Zalagao se za korišćenje objekta u ul. Dragačevska br. 6 u kome bi se mladi bavili sportskim aktivnostima.

Iz svega navedenog se može zaključiti da, iako Kancelarije za mlade okuplja značajan broj volontera i učestvuje u različitim aktivnostima, postoji prostor za aktivnije učešće KZM u ostvarivanju ciljeva omladinske politike na lokalnom nivou. Saradnja sa lokalnim institucijama jeste važna stvar u radu KZM, ali deluje da je većina aktivnosti u kome je KZM učestvovala kao partner svojevrsnog "festivalskog" karaktera i da mladi volonteri osim logističke podrške, nisu imali značajniju participaciju. Samim tim, KZM bi trebalo da u narednom periodu pokuša da organizuje više događaja samostalno uz redovne konsultacije sa mladima, o njihovim potrebama i prioritetima, i u skladu sa tim napravi adekvatne potrebe koje unapređuju položaj mladih u gradu.

Kada je reč o aktivnostima gradskog većnika, pohvalno je što u svom radu prepoznao značaj zdravlja i blagostanja mladih, ali nigde se ne vidi da se bavio konkretnijim pitanjima omladinske politike kao što su iniciranje dijaloga između gradskog veća i drugih institucija sa mladima radi unapređenja njihovog položaja. Jedna od aktivnosti koje nijedan akter omladinske politike nije pokrenuo (prevashodno gradski većnik i Savet za mlade), a koje je u njihovoj nadležnosti jeste inicijativa za pokretanje procesa izrade Strategije za mlade u Čačku.

STRATEGIJA ZA MLADE

Lokalni akcioni plan za mlade grada Čačka za period od 2020. do 2023. godine je pripremljen i izrađen na osnovu preporuka tadašnjeg Ministarstva omladine i sporta. Ministarstvo je predložilo lokalnoj samoupravi da u dokument unese i obavezu godišnje revizije, što je lokalna samouprava prihvatila iako je predlog bio neobavezujuće prirode. gradska uprava je navela da je tadašnja koordinatorka KZM pratila najvažnije aktivnosti koje su bile navedene u Lokalnom akcionom planu za mlade, ali da godišnja revizija predviđena LAP-om ipak nije rađena jer grad Čačak nije imao dovoljno kapaciteta za sprovođenje iste, iako je u samom dokumentu naglašena važnost sistemskog i blagovremenog praćenja LAP-a za mlade. Postavlja se pitanje zašto koordinatorka KZM nije sistematičko sprovodila ovu aktivnost u okviru svojih redovnih radnih zadataka, imajući u vidu da je jedna od osnovnih zaduženja KZM da upravo prati realizaciju mera predviđenih Lokalnim akcionim planom za mlade.

Veliki problem predstavlja to da grad uopšte nije pravovremeno pokrenuo proces izrade novog Lokalnog akcionog plana za mlade. Izrada strateških dokumenata bi trebalo da se počne od šest meseci do godinu dana pre isteka postojećeg strateškog dokumenta kako ne bi nastao vremenski jaz u određenoj oblasti javne politike. Imajući to u vidu, grad Čačak već šest meseci nema strateški dokument u oblasti omladinske politike što u velikoj meri utiče na rad institucija u omladinskom sektoru i posledično na unapređenje položaja mladih u Čačku.

Strateški dokumenti javnih politika daju orijentir lokalnim institucijama koje ciljeve treba da ostvare i samim tim kako da planiraju svoj rad u određenom vremenskom periodu. Bez strateških dokumenata institucije nemaju orijentir u svom delovanju niti način da se "pozovu na odgovornost" usled lošeg rada i rezultata.

grad Čačak je 2024. godine konkurisao kod Ministarstva turizma i omladine Republike Srbije na javni konkurs za podršku jedinicama lokalne samouprave u sprovođenju omladinske politike na lokalnom nivou i to za oblast „Pružanje podrške jedinicama lokalnih samouprava za izradu strateških dokumenata iz oblasti omladinske politike u skladu sa važećim pravnim okvirom kojim se uređuje planski sistem u Republici Srbiji“.

Projekat je odobren i grad će u narednom periodu izraditi Program za unapređenje položaja mladih u Čaku zajedno sa LAP-om za period od 2025. do 2027. godine. Predstavnici grada napominju da će ovi dokumenti biti usklađeni sa Planom razvoja grada Čačka, Strategijom za mlade Vlade Republike Srbije i ostalim normativno-strateškim dokumentima. Vrednost ovog projekta iznosi 1.250.000 RSD, od čega Ministarstvo turizma i omladine obezbeđuje 80% sredstava, a grad Čačak sufinansira projekat u iznosu od 250.000 dinara⁴.

SAVET ZA MLADE

Prema Statutu grada Čačka, Skupština grada ima nadležnost da osniva stalna i povremena radna tela za razmatranje pitanja i davanja mišljenja na predloge propisa iz svoje nadležnosti. Poslovnik o radu skupštine grada bliže određuje broj radnih tela, izbor, prava i dužnosti članova radnih tela. Prema Poslovniku iz 2022. godine, grad Čačak je obrazovao 15 stalnih tela u formi saveta i komisija.

Jedan od njih je i Savet za mlade koga čine predsednik petoro odbornika i četvero predstavnika iz reda građana. Savet za mlade prema Poslovniku ima nadležnost da podnosi inicijative i donosi zaključke sa predlogom mera i aktivnosti u oblasti politike mladih, inicira projekte i programa za unapređenje položaja mladih, podstiče saradnju grada i omladinskih organizacija i daje mišljenje o predlozima propisa i odluka koje donosi Skupština grada u oblasti od značaja za mlade.

Članovi Saveta kome ističe mandat po konstituisanju nove gradske skupštine su: ispred političkih stranaka: Nevena Kujundžić, Predrag Kuzmanović, Marko Dostanić, Vlade Đukanović (svi ispred SNS) i Marko Trnavac (ispred POKS). Članovi ispred reda građana su Marina Lečić, Lazar Bjelić, Stefan Ćurčić i Marija Bulija. Prva tri člana je predložila Srpska napredna stranka, a četvrtog člana predložila je odbornička grupa "Nova Srbija – Velimir Ilić".

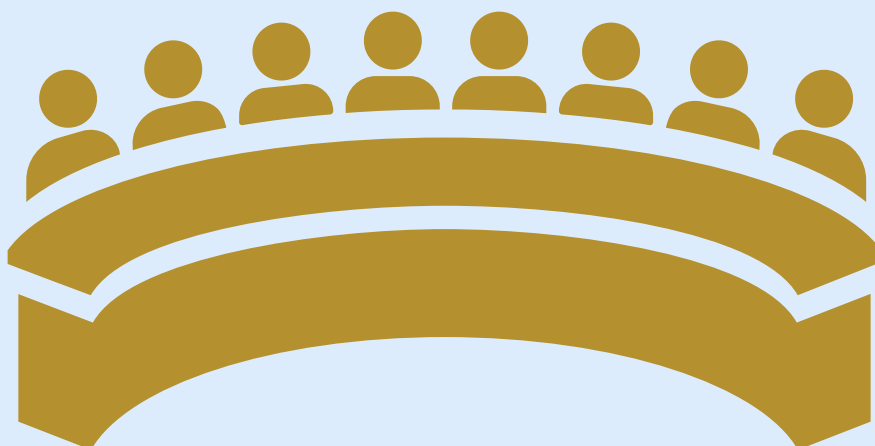
⁴Kancelarija za mlade Čačak. Facebook. <https://www.facebook.com/share/p/PWzsoKnFV35BNzHM/> (pristupljeno 1.6.2024).

Savet za mlade je za vreme svog mandata sastao se samo jednom, 20. maja 2021. godine kada su izabrani predsednik i zamenik predsednika Saveta. Savet nije održao nijednu sednicu nakon svog konstituisanja, te samim tim nije upućivao nikakve preporuke za unapređenje omladinske politike u gradu.

Inkluzivnost Saveta je delimična, imajući u vidu da postoje predstavnici političkih stranaka i građana. Ipak, nije predviđeno da članovi (ili minimalan broj članova) Saveta moraju biti mladi (osobe ispod 30 godina). S druge strane, primetno je da ne postoje predstavnici javnih ustanova od značaja za mlade u članstvu Saveta.

Dodatno, ne postoji nikakav dodatni mehanizam koji bi u određenoj meri depolitizovao izbor članova Saveta (poput predlaganja članova od strane udruženja građana (udruženja mladih i udruženja za mlade) koje sada bira Skupština, a predlažu ih političke stranke. Sa strane funkcionalnosti, Savet za mlade nema svoj poslovnik o radu niti svoj program rada. Poslovnik bi potencijalno omogućio da postoji minimalan broj zasedanja u određenom vremenskom periodu. Ovu manjkavost možemo videti upravo u tome da se Savet za mlade nijednom nije sastao za tri godine svog mandata (ne računajući konstitutivnu sednicu).

Konstituisanje novog saziva Saveta za mlade se može očekivati na prvoj narednoj sednici posle konstitutivne sednice Skupštine grada, što verovatno neće biti pre septembra 2024. godine.

OMLADINSKI KLUB

Prema Rečniku omladinske politike⁵, omladinski klub predstavlja “prostor gde se mladi okupljaju i provode slobodno vreme, a u kojem se sprovode različiti programi, projekti i aktivnosti omladinskog rada koji podstiču njihov lični i socijalni razvoj”. Omladinski klub predstavlja prvi tip omladinskog prostora imajući u vidu kompleksnost prostora, učešća mladih i obima usluga koje treba da se obezbede prema Standardima omladinskih prostora⁶ koji je izradio savez udruženja “Novi Sad omladinska prestonica Evrope” (OPENS). Omladinski klub se razlikuje od omladinskog centra jer su u potonjem mladi samo pasivni korisnici usluga, dok u prvom mladi odlučuju kako će klub izgledati, učestvuju u kreiranju programa i sprovođenju aktivnosti uz superviziju omladinskih radnika. Ovakav način rada doprinosi osećaju vlasništva nad omladinskim klubom čime ga mladi doživljavaju kao svoj autentični prostor.

Važno je istaći da omladinski klub predstavlja mehanizam koji obezbeđuje stalni dijalog sa mladima i participaciju mladih tako što pruža neophodne resurse za aktivno učešće mladih i omladinski rad. Takođe, ne treba poistovećivati Kancelariju za mlade i omladinski klub, jer su ovo dva različita mehanizma. S jedne strane, KZM treba da obezbedi donošenje odluka na nivou grada, sredstava, umrežavanje sa institucijama i slično. Kada se uspostavi funkcionalna KZM, tada omladinski klub dolazi do izražaja kroz informisanje mladih o prilikama u lokalnoj zajednici, pruža savete i obuke, ali isto tako informiše KZM o potrebama i problemima mladih i njihovih udruženja. Omladinski klub pored prostog fizičkog prostora, dakle, treba da ima svoj program koji se razvija sa mladima ali i od strane samih mladih.

Omladinski klub treba da vrši funkcije informisanja i savetovanja mladih u različitim oblastima, organizuje događaje i obuke neformalnog obrazovanja, volonterske prilike, podstiče mlade na aktivno građanstvo kao i da po potrebi bude alternativni kulturni centar uz brojne ostale usluge koje zadovoljavaju potrebe mladih na lokalnom nivou.

5 Andrašević Ivana et al. (2017). Rečnik omladinske politike. <https://koms.rs/wp-content/uploads/2021/09/Recnik-omladinske-politike.pdf> (pristupljeno 1.6.2024).

6 Stojanovic, Jelena et al. (2021). Standardi omladinskih prostora. <https://storage.googleapis.com/stateless-opens2019-rs/2022/07/ed7fd258-opens-standardi-omladinskih-prostora.pdf> (pristupljeno 1.6.2024).

Omladinski klub u Čačku postoji od 2016. godine kada ga je zvanično otvorio ministar omladine i sporta, Vanja Udovičić⁷. Prethodne godine, grad Čačak je aplicirao za projekat Ministarstva omladine i sporta za finansiranje opremanja budućeg omladinskog kluba. Tom prilikom, grad je dobio na raspolaganje 1.100.000,00 dinara za nabavku neophodne opreme za omladinski klub i tom prilikom omladinski klub je opremljen sa nameštajem i tehničkim sredstvima (laptopovi, TV, projektor, fotoaparati) kao i stolovima za stoni tenis i stoni fudbal⁸.

Omladinski klub se nalazi u Kulturnom centru Čačak i ima površinu približno 100m². On nema posebno zaposlene, sopstveni program, niti budžet, već njegovim radom rukovodi koordinator KZM. Trenutno je omladinski klub u procesu adaptacije te nije dostupan korisnicima, dok u redovnim uslovima njime raspolažu mladi, udruženja i osobe koje su angažovane na projektima čiji je nosilac ili partner grad Čačak.

---

⁷ Ozonpress. (2016). SNS: za mlade i njihovu budućnost. <https://www.ozonpress.net/izbori-2016/sns-za-mlade-njihovu-bezbednost/#:~:text=U%20%C4%8Ca%C4%8Dku%20je%20danas%20boraviopoklonio%20sportsku%20opremu%20i%20rekvizite>.(pristupljeno 1.6.2024).

⁸ Ozonpress. (2015). Opremanje omladinskog kluba. <https://www.ozonpress.net/hronika/opremanje-omladinskog-kluba/> (pristupljeno 1.6.2024).

FINANSIRANJE OMLADINSKE POLITIKE

U budžetu grada Čačka predviđena su sredstva za finansiranje omladinske politike kroz budžetsku liniju 1301-05 Sprovođenje omladinske politike. Finansiranje ove javne politike treba da obezbediti funkcionisanje kancelarije za mlade kao glavnog organa lokalne samouprave za omladinsku politiku, ali isto tako treba da obezbedi finansiranje lokalnih omladinskih udruženja koja svojim aktivnostima treba da doprinesu unapređenju položaja mladih i ispunjenju ciljeva iz strateških dokumenata. Omladinska udruženja i njihovi savezi već godinama zagovaraju da budžetska izdvajanja za omladinsku politiku bi trebalo da budu proporcionalna broju mladih u navedenoj lokalnoj samoupravi.

Prema poslednjem popisu stanovništva, oko 16% mladih (prema Zakonu o mladima, osobe starosti od 15 do 30 godina se smatraju mladima) živi u Srbiji. grad Čačak je 2022. godine izdvojio 2.645.000,00 dinara za sprovođenje omladinske politike, dok je 2023. godine izdvojio 2.900.000,00. Pozitivan je znak da je grad uvećao budžetsku liniju za oko 10% imajući u vidu inflatorna kretanja. Ipak, kada poredimo ove iznose sa ukupnim budžetom, dolazimo do podataka da grad Čačak izdvaja oko 2,4% svog budžeta za direktno finansiranje potreba mladih kroz omladinsku politiku.

U sledećoj tabeli predstavljamo način trošenja budžetske linije 1305-06 Sprovođenje omladinske politike:

Tabela 1: Sredstva za omladinsku politiku 2022. godine

Vrsta troška	Iznos
Dotacije udruženjima	895.000,00
Bruto naknada za angažovanje koordinatora KZM	895.000,00
Realizacija Maturskog bala	650.000,00
Štampa promotivnih materijala za rad KZM	100.000,00

Tabela 2: Sredstva za omladinsku politiku 2023. godine

Vrsta troška	Iznos
Dotacije udruženjima	1.000.000,00
Bruto naknada za angažovanje koordinatora KZM	1.050.000,00
Realizacija Maturskog bala	750.000,00
Štampa promotivnih materijala za rad KZM	100.000,00

Iz tabelarnog prikaza možemo videti da se iznos za dotacije udruženjima nije menjao, dok veliku stavku u budžetu predstavlja trošak za realizaciju Maturskog bala (oko $\frac{1}{4}$), aktivnost za koju se može tvrditi da nije mesto u budžetskoj liniji za sprovođenje omladinske politike, te da je stoga realan budžet za istu ispod dva miliona dinara.

FINANSIRANJE OMLADINSKIH UDRUŽENJA KROZ JAVNI KONKURS

Grad Čačak već godinama finansira udruženja građana kroz javni konkurs o dodeli sredstava za realizaciju programa od javnog interesa. Posebnim Pravilnikom⁹ su određeni kriterijumi, uslovi, obim, način i postupak dodele sredstava udruženjima. Programi od javnog interesa pokrivaju širok spektar oblasti od socijalne zaštite preko prava izbeglica, podsticanja nataliteta pa sve do zaštite potrošača i borbe protiv korupcije. Jedna od oblasti konkursa za koju se redovno izdvajaju sredstva kao posebnoj oblasti konkursa, jeste društvena briga o deci i mladima. Već godinama unazad grad Čačak izdvaja milion dinara za realizaciju projekata u navedenoj oblasti.

Pomenuti pravilnik je postavio osnovne kriterijume koja udruženja moraju da ispune kako bi dobili sredstva na konkursu. Ti kriterijumi su uobičajeni i zahtevaju postojanje formalnog statusa udruženja, postojanje sedišta u Čačku, registraciju u skladu sa zakonom i upis u propisani registar. Ipak, ovo su univerzalni kriterijumi za podršku u svim oblastima, tako da grad Čačak ne zahteva da se, na primer, samo registrovanim udruženjima mladih i udruženjima za mlade, dodeljuju sredstva, što je praksa Ministarstva turizma i omladine, kao i pojedinih lokalnih samouprava.

Jedan od osnovnih kriterijuma jeste da udruženje mora imati usvojen godišnji plan rada što predstavlja otežavajuću okolnost, imajući u vidu interne kapacitete lokalnih udruženja za izradu takvog i sličnih dokumenata

Pravilnik propisuje da će udruženja koja imaju više kapaciteta, korisnika svojih programa i koja usklađuju svoje delovanje sa strateškim dokumentima na nacionalnim nivou, uz druge kriterijume, imati prioritet pri dodeli sredstava.

---

⁹ Pravilnik o kriterijumima i postupku dodele sredstava udruženjima za realizovanje programa od javnog interesa („Sl. list grada Čačka“ broj 5/2018)

Na osnovu Pravilnika, Komisija za dodelu sredstava udruženjima je 2018. godine donela dokument “Bliža merila za izbor programa od javnog interesa sa dopunskim kriterijumima i načinom bodovanja”¹⁰. Prva oblast koja nosi 35 bodova nosi naziv “Reference programa”. Udruženje bodove dobija na osnovu svog iskustva u oblasti u kojoj aplicira, posebno ocenjujući aktivnosti koje su sprovedene na teritoriji grada Čačka. Komisija takođe ocenjuje dužina trajanja i broj korisnika programa, kao i održivost projekta gledajući stručne kapacitete i održivost prethodno sprovedenih programa.

Druga sekcija bodovanja se zove “Ciljevi programa” i nosi 30 bodova. Deluje da je na osnovu postavljenih kriterijuma u ovoj sekciji dato veliko diskreciono pravo Komisiji koja nema realne kapacitete za sagledavanje tih kriterijuma. Naime, prvi kriterijum koji nosi do 15 bodova ocenjuje uticaj projekta na kvalitet života u zajednici, dok drugi kriterijum sagledava potencijalni stepen unapređenja stanja u oblasti programa. Za ovakve procene su neophodna ospežna istraživanja, ex-post i ex-ante analize, dok sadašnji sistem deluje da se bazira na subjektivnoj proceni članova Komisija, što ostavlja mesta za zloupotrebu pri dodeli sredstava.

Treća sekcija “Sufinansiranje programa iz drugih izvora” daje olakšice udruženjima koje obezbede sufinansiranje za svoj program. Što je veći stepen sufinansiranja, to se udruženju dodeljuje više bodova u ovoj sekciji. Poslednja sekcija “Zakonitost i efikasnost” sagledava da li su prethodno odobreni programi finansirani od strane grada realizovani, kako programski tako i finansijski.

U našoj analizi predstavimo podatke u vezi sa dodelom sredstava za sprovođenje projekata i progarma u oblasti omladinske politike. Naime, u 2022. godini osam udruženja je dobilo sredstava u ovoj oblasti, dok je 2023. godine taj broj opao na 4, od kojih je samo jedno udruženje “novo”, odnosno tri udruženja su dobili sredstva i prethodne godine i to za iste programe/projekte. U 2024. godini, četiri udruženja su dobili sredstva za sprovođenje projekata, od kojih su tri udruženja već dobijali sredstava u prethodnim godinama, za iste projekte. U nastavku se nalazi detaljan tabelarni pregled udruženja koja su dobili sredstva.

---

¹⁰ Bliža merila za izbor programa od javnog interesa sa dopunskim kriterijumima i načinom bodovanja (2018)

Tabela 3a: Pregled udruženja koja su dobila sredstva na javnom konkursu

Naziv Udruženja	Registracija u jedinstvenoj evidenciji MTO	Godina projekta	Vebsajt i društvene mreže	Frekventnost objava	Ukupan budžet udruženja	Odobren projektni budžet
Centar za razvoj audiovizuelnih medija Kinokult Čačak	Ne	2022.	Nema	/	903.000 RSD	260.000 RSD
Udruženje potomaka ratnika Čačak	Ne	2022.	Nema	/	320.000 RSD	50.000 RSD
Centar za informisanje, kulturu i razvoj demokratije "Direktiva" Čačak	Ne	2022.	Nema	/	3.029.000 RSD	150.000 RSD
Udruženje sportskih novinara grada Čačka	Ne	2022. i 2023.	Nema	/	285.000 RSD	2022: 50.000 RSD 2023: 80.000 RSD 2024: 80.000 RSD
Unija mladih Čačka	Ne	2022. i 2023.	Fejsbuk i Instagram	Neaktivni (7 objava za dve godine)	600.000 RSD	2022: 150.000 RSD 2023: 500.000 RSD

Tabela 3b: Pregled udruženja koja su dobila sredstva na javnom konkursu

Naziv Udruženja	Registracija u jedinstvenoj evidenciji MTO	Godina projekta	Vebsajt i društvene mreže	Frekventnost objava	Ukupan budžet udruženja	Odobren projektni budžet
UG Svetosavske svečanosti Čačak	Ne	2022. i 2023,	Nema	/	300.000 RSD	2022: 200.000 RSD 2023: 250.000 RSD 2024: 400.000
UG Naše drvo Čačak	Ne	2022.	Fejsbuk	Povremeno aktivni	90.000 RSD	2022: 90.000 RSD 2024: 130.000
Centar za istraživačko novinarstvo Čačak	Ne	2024.	Fejsbuk	Aktivni	124.000 RSD	2024: 190.000 RSD
Centar za srpski jezik i književnost "Od A do Š" Čačak	Ne	2024.	Fejsbuk	Aktivni	124.000 RSD	2024: 190.000 RSD

Od deset udruženja koja su dobila sredstva za sprovođenje projekata/programa za brigu o decu i mladima, samo jedno udruženje je registrovano u Jedinstevenu evidenciju udruženja mladih, udruženja za mlade i njihovih saveza Ministarstva turizma i omladine. Čak šest od deset udruženja nema nikakvo digitalno prisustvo (vebsajt ili društvene mreže). Kada je reč o finansijama udruženja i visini sredstava koje su dobili, većina njih ima solidne finansijske kapacitete u odnosu na primljena sredstava od grada Čačka.

Imajući u vidu da većina udruženja nema svoje sajtove niti društvene mreže, nismo bili u mogućnosti da proverimo da li su svi projekti sprovedeni u punoj meri, ali je primetno u lokalnim medijima da su aktivnosti za određene projekte realizovane. Ipak, društvene mreže predstavljaju glavni kanal komunikacije mladih u savremenom dobu, te ostaje upitan broj mladih do kojih su navedene udruženja uspeła da dosegnu. Dodatno, iako registracija udruženja u Jedinstevenu evidenciju udruženja MTO ne potvrđuje nužno da se ta udruženja bave mladima, deluje da za većinu navedenih udruženja mladi nisu primarna ciljna grupa u svakodnevnom radu.

Prema podacima iz 2024. godine, u Čačku postoji 10 omladinskih udruženja (8 udruženja mladih i 2 udruženja za mlade). Samo jedno od ovih 10 udruženja je apliciralo za sredstva grada Čačka za omladinsku politiku što može ukazivati na neadekvatnost konkursa u različitim oblicima (nizak nivo sredstava koji se izdvaja, strogost kriterijuma i/ili loša vidljivost konkursa).

ZAKLJUČAK

grad Čačak u ovom trenutku formalno ima pet uspostavljenih instrumenata lokalne omladinske politike, što je nazadovanja u odnosu na 2021. godinu kada je imao svih šest. Doduše, Čačak je dobio sredstva od Ministarstva turizma i omladine za izradu Programa za mlade i Akcionog plana za mlade, te se može očekivati da će do kraja godine biti jedna od retkih jedinica lokalne samouprave koja poseduje sve instrumente. Ipak, kroz našu analizu uvideli smo da nisu svi instrumenti funkcionalni. Možemo tvrditi da Savet za mlade samo “postoji na papiru”, jer je imao samo konstitutivnu sednicu za tri godine svog mandata. Kada je reč o Kancelariji za mlade, primetan je manji broj aktivnosti u 2024. u odnosu na 2023. godinu. Postoji prostor za unapređenje kvaliteta aktivnosti Kancelarija za mlade i potreba da se aktivno uključi u formulisanje lokalne omladinske politike, pogotovo kada se budu donosili dokumenti javnih politika u narednom periodu.

Bitno je da za razliku od prethodnog perioda, koordinator KZM obavlja sve neophodne poslove, aludirajući prvenstveno na izostanak godišnje revizije Lokalnog akcionog plana za 2020-2023. godine. Neophodno je izvršiti uvid pređašnji rad KZM i videti da li je samo jedno radno mesto u ovom telu dovoljno za izvršavanje svih zadataka. Kada je reč o omladinskom klubu takođe postoji mogućnost za unapređenje. Fizičko uređenje prostora i adaptacija su pozitivan korak, ali je neophodno poradi na programskom delu omladinskog kluba, kako isti ne bi ostao samo fizički prostor već mesto gde se mladi okupljaju, razvijaju i doprinose lokalnoj zajednici.

Na kraju, finansiranje omladinske politike je solidno, kada je reč o finansiranju rada KZM, ali deluje da je potrebno izdvojiti znatno više sredstava za rad udruženja, kako bi se ispunili ciljevi iz budućih dokumenata javnih politika. Imajući u vidu da nemamo izvestaj o sprovođenju proteklog Lokalnog akcionog plana, ne možemo sa sigurnošću tvrditi da li su dosadašnja sredstva bila dovoljno ili ne, ali pretpostavka je da je cifra od 1.000.000 RSD mala za broj omladinskih udruženja koja postoje u gradu. Na kraju, neophodno je da sve lokalne institucije redovno vrše konsultacije sa mladima i njihovim udruženjima, uključe mlade u procese donošenja odluka, a sve u cilju unapređenja položaja mladih kroz stalno slušanje njihovih potreba i prioriteta.

REFERENCE

Andrašević Ivana et al. (2017). Rečnik omladinske politike. <https://koms.rs/wp-content/uploads/2021/09/Recnik-omladinske-politike.pdf>(pristupljeno 1.6.2024).

Bliža merila za izbor programa od javnog interesa sa dopunskim kriterijumima i načinom bodovanja. (2018).

Facebook stranica Kancelarije za mlade Čačak.

Instagram stranica Kancelarije za mlade Čačak.

Internet prezentacija Kancelarije za mlade Čačak.

Kancelarija za mlade Čačak. Facebook. <https://www.facebook.com/share/p/PWzsoKnFV35BNzHM/> (pristupljeno 1.6.2024).

Maletin, Nenad i Stojanović, Boban. (2017). Minimum standarda za učešće mladih u procesima donošenja odluka u lokalnim zajednicama . <https://koms.rs/wp-content/uploads/2017/09/Minimum-standarda.pdf> (pristupljeno 1.6.2024).

Odgovor grada Čačka na Zahtev za informacije od javnog značaja

Odluka o dodeli sredstava udruženjima za realizovanje programa od javnog interesa u 2022. godini

Odluka o dodeli sredstava udruženjima za realizovanje programa od javnog interesa u 2023. godini

Odluka o dodeli sredstava udruženjima za realizovanje programa od javnog interesa u 2024. godini

Ozonpress. (2015). Opremanje omladinskog kluba. <https://www.ozonpress.net/hronika/opremanje-omladinskog-kluba/> (pristupljeno 1.6.2024).

Ozonpress. (2016). SNS: za mlade i njihovu budućnost. <https://www.ozonpress.net/izbori-2016/sns-za-mlade-njihovu-bezbednost/#:~:text=U%20%C4%8Ca%C4%8Dku%20je%20da nas%20boravio,poklonio%20sportsku%20opremu%20i%20rekvizite>(pristupljeno 1.6.2024).

Pravilnik o kriterijumima i postupku dodele sredstava udruženjima za realizovanje programa od javnog interesa („Sl. list grada Čačka“ broj 5/2018).

Poslovnik o radu Skupštine grada Čačka („Sl. list grada Čačka“ broj 6/19).

Statut grada Čačka („Sl. list grada Čačka“ broj 21/22).

Stojanović, Boban. (2021). Lokalna omladinska politika u Republici Srbiji. <https://koms.rs/wp-content/uploads/2021/08/Lokalna-omladinska-politika-u-RS-FINAL-1.pdf> (pristupljeno 1.6.2024).

Stojanovic, Jelena et al. (2021). Standardi omladinskih prostora. <https://storage.googleapis.com/stateless-opens2019-rs/2022/07/ed7fd258-opens-standardi-omladinskih-prostora.pdf> (pristupljeno 1.6.2024).

Ova analiza nastala je kao rezultat projekta “Institucije po meri mladih” koji sprovodi Udruženje građana Erudita uz podršku EU Resurs centra za civilno društvo u Srbiji koji podržava Delegacije Evropske unije.